

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 18ης Οκτωβρίου 2001 *

Στην υπόθεση C-441/99,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Högsta domstolen (Σουηδία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Riksskatteverket

και

Soghra Gharehveran,

η έκδοση προδικαστικής απόφασης ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/004, σ. 35), όπως τροποποιήθηκε με την πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ένωση (ΕΕ 1994, C 241, σ. 21, και ΕΕ 1995, L 1, σ. 1),

* Γλώσσα διαδικασίας: η σουηδική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, πρόεδρο τμήματος, A. La Pergola (εισηγητή), L. Sevón, M. Wathelet, και C. W. A. Timmermans, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: L. A. Geelhoed
γραμματέας: R. Grass

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Riksskatteverket, εκπροσωπούμενη από τους N.-B. Morgell, verksjurist, και R. Viksten, advokat,
- η S. Gharehveran, εκπροσωπούμενη από τον S. Jernryd, advokat,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την K. Oldfelt και τον J. Sack,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Μαρτίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 1999, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 19 Νοεμβρίου 1999, το Högsta domstolen υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/004, σ. 35, στο εξής: οδηγία), όπως τροποποιήθηκε με την πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασιίζεται η Ένωση (ΕΕ 1994, C 241, σ. 21, και ΕΕ 1995, L 1, σ. 1, στο εξής: Πράξη Προσχωρήσεως).
- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο της διαφοράς μεταξύ της Riksskatteverket (φορολογικής υπηρεσίας) και της S. Gharehveran, σχετικά με το δικαίωμα της τελευταίας επί εισπράξεως ποσού βάσει του lönegarantilagen (1992:497) (νόμου περί της εγγυήσεως της καταβολής των αμοιβών, SFS 1992, αριθ. 497), κατόπιν της θέσεως υπό εκκαθάριση της επιχειρήσεως στην οποία εργαζόταν.

Το νομικό πλαίσιο

Το κοινοτικό δίκαιο

- 3 Ο σκοπός που επιδιώκει η οδηγία είναι να διασφαλίσει στους μισθωτούς μια ελάχιστη προστασία σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη. Προς τούτο, προβλέπει, μεταξύ άλλων, ειδικές εγγυήσεις για την εξόφληση των απαιτήσεων που αφορούν μη καταβληθείσες αμοιβές.

- 4 Σύμφωνα με το άρθρο της 1, παράγραφος 1, η οδηγία «ισχύει για τις απαιτήσεις μισθωτών από συμβάσεις εργασίας ή από σχέσεις εργασίας κατά εργοδοτών σε κατάσταση αφερεγγυότητας κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1.»

- 5 Το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας διευκρινίζει ωστόσο τα εξής:

«Τα κράτη μέλη δύνανται, κατ' εξαίρεση, να αποκλείσουν από το πεδίο εφαρμογής της παρούσης οδηγίας τις απαιτήσεις ορισμένων κατηγοριών μισθωτών λόγω της ιδιαίτερης φύσεως της σύμβασης εργασίας ή της σχέσεως εργασίας των μισθωτών, ή λόγω του ότι υπάρχουν άλλες μορφές εγγυήσεως που εξασφαλίζουν στους μισθωτούς ισοδύναμη προστασία με εκείνη που προκύπτει από την παρούσα οδηγία.

Ο πίνακας των κατηγοριών μισθωτών που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο παρατίθεται στο παράρτημα.»

- 6 Το τιτλοφορούμενο «Μισθωτοί με σύμβαση εργασίας ή σχέση εργασίας ιδιαίτερης φύσεως» τμήμα Ι του παραρτήματος της οδηγίας αναφέρει στο σημείο ΣΤ, το οποίο αφορά το Βασίλειο της Σουηδίας και εισήχθη με την Πράξη Προσχωρήσεως, τα εξής:

«Μισθωτός, ή οι επιβιώσαντες αυτού, ο οποίος είτε μόνος του είτε με τους στενούς συγγενείς του ήταν ιδιοκτήτης σημαντικού τμήματος της επιχείρησης του εργοδότη και ασκεί σημαντική επιρροή επί των δραστηριοτήτων της. Αυτό ισχύει και όταν εργοδότης είναι ένα νομικό πρόσωπο χωρίς επιχείρηση.»

- 7 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει ότι τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε ορισμένοι οργανισμοί εγγυήσεως να διασφαλίζουν την πληρωμή των σχετικών με αμοιβές απαιτήσεων, τις οποίες εγγυάται η οδηγία.

- 8 Το άρθρο 5 της οδηγίας προβλέπει συναφώς τα εξής:

«Τα κράτη μέλη καθορίζουν τους τρόπους οργανώσεως, χρηματοδοτήσεως και λειτουργίας των οργανισμών εγγυήσεως, τηρώντας κυρίως τις ακόλουθες αρχές:

- α) η περιουσία των οργανισμών εγγυήσεως πρέπει να είναι ανεξάρτητη από το κεφάλαιο εκμεταλλεύσεως των εργοδοτών και να έχει συσταθεί κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μη μπορεί να θιγεί από διαδικασίες σε περίπτωση αφερεγγυότητος·

β) οι εργοδότες πρέπει να συνεισφέρουν στη χρηματοδότηση, εκτός αν αυτή διασφαλίζεται στο σύνολό της από τις δημόσιες αρχές·

γ) η υποχρέωση πληρωμής εκ μέρους των οργανισμών είναι ανεξάρτητη από την εκπλήρωση των υποχρεώσεων συνεισφοράς στη χρηματοδότηση.»

9 Τέλος, από το άρθρο 9 της οδηγίας προκύπτει ότι αυτή «δεν περιορίζει την ευχέρεια των κρατών μελών να εφαρμόζουν ή να θεσπίζουν ευνοϊκότερες νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις για τους μισθωτούς.»

10 Εφόσον στην Πράξη Προσχωρήσεως δεν υπάρχει αντίθετη ένδειξη, δεν αμφισβητείται ότι το Βασίλειο της Σουηδίας υποχρεούνταν να μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο την οδηγία το αργότερο κατά την ημερομηνία της προσχωρήσεώς του στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ήτοι την 1η Ιανουαρίου 1995 (βλ., στο πνεύμα αυτό, απόφαση της 15ης Ιουνίου 1999, C-321/97, Andersson και Wåkerås-Andersson, Συλλογή 1999, σ. I-3551, σκέψεις 40 και 41).

Η εθνική νομοθεσία

11 Το άρθρο 1 του *lönegarantilagen* διευκρινίζει ότι το κράτος έχει την υποχρέωση να εξοφλεί τις σχετικές με αμοιβές απαιτήσεις που οι μισθωτοί έχουν έναντι εργοδοτών των οποίων η αφερεγγυότητα έχει διαπιστωθεί στη Σουηδία ή σε άλλη χώρα του Βορρά. Σύμφωνα με το άρθρο 7 του *lönegarantilagen*, ο νόμος αυτός αφορά ωστόσο μόνο τις απαιτήσεις από αμοιβές ή άλλες παρεμφερείς αποζημιώσεις οι οποίες θεωρούνται προνομιάς βάσει του άρθρου 12 του *förmånsrättslagen* (1970:979) (νόμου περί των προνομιάων απαιτήσεων, SFS 1970, αριθ. 979).

- 12 Πριν από την 1η Ιανουαρίου 1994, το άρθρο 12, τελευταίο εδάφιο, του *förmånsrättslagen* προέβλεπε ότι ο εργαζόμενος ο οποίος, μόνος του ή μαζί με στενό συγγενή του, ήταν κύριος σημαντικού τμήματος της εταιρίας που τον απασχολούσε και ο οποίος επηρέαζε έτσι ουσιωδώς τις δραστηριότητες της εταιρίας αυτής ουδενός προνομίου ετύγχανε όσον αφορά την αμοιβή του. Ωστόσο, η διάταξη αυτή, παρά το γράμμα της, ερμηνεύθηκε από το *Högsta domstolen* (NJA 1980, σ. 743) ως ισχύουσα και για τους εργαζομένους οι οποίοι δεν κατέχουν οι ίδιοι συμμετοχή σε εταιρία, αλλά των οποίων κάποιος στενός συγγενής κατέχει στην εταιρία αυτή ουσιώδη συμμετοχή.
- 13 Το άρθρο 12, τελευταίο εδάφιο, του *förmånsrättslagen*, υπό τη μορφή υπό την οποία εφαρμόζεται στη διαφορά της κύριας δίκης και η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1994 (SFS 1994, αριθ. 639) του, προέβλεπε ότι ένας εργαζόμενος ο οποίος, μόνος ή μαζί με στενό συγγενή, ήταν κύριος τουλάχιστον του ενός πέμπτου της εταιρίας κατά τους έξι μήνες πριν από την αίτηση θέσεως της εταιρίας αυτής υπό εκκαθάριση δεν μπορούσε να έχει κανένα προνόμιο όσον αφορά την αμοιβή του. Επικυρώνοντας έτσι την προαναφερθείσα νομολογία του *Högsta domstolen*, το κατ' αυτόν τον τρόπο τροποποιηθέν άρθρο 12, τελευταίο εδάφιο, επεξέτεινε πλέον ρητώς τον αποκλεισμό του προνομίου στην περίπτωση κατά την οποία μόνον ο στενός συγγενής του εργαζομένου κατέχει μια τέτοια συμμετοχή.
- 14 Το τροποποιηθέν εκ νέου από 1ης Ιουνίου 1997 (SFS 1997, αριθ. 203) άρθρο 12, τελευταίο εδάφιο, του *förmånsrättslagen* προβλέπει πλέον ότι ο εργαζόμενος ο οποίος, μόνος ή μαζί με στενούς συγγενείς, ήταν κύριος σημαντικού τμήματος της επιχειρήσεως και άσκησε σημαντική επιρροή στις δραστηριότητές της, κατά τη διάρκεια των έξι μηνών πριν από την αίτηση θέσεως της επιχειρήσεως υπό εκκαθάριση, ουδενός προνομίου τυγχάνει όσον αφορά την αμοιβή του. Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η τελευταία αυτή τροποποίηση επήλθε ακριβώς προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης συμφωνία του άρθρου 12, τελευταίο εδάφιο, του *förmånsrättslagen* με το σημείο ΣΤ του τμήματος I του παραρτήματος της οδηγίας, που ορίζει ποιοι μισθωτοί στη Σουηδία αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

Η διαφορά της κύριας δίκης

- 15 Η S. Gharehveran εργαζόταν στη Zarrinen AB (στο εξής: Zarrinen), μια εταιρία εκμεταλλευόμενη ένα εστιατόριο, για την οποία άσκησε ως μισθωτή ορισμένα καθήκοντα λογιστικής φύσεως. Ο σύζυγός της κατείχε όλα τα μερίδια της εταιρίας αυτής.
- 16 Κατόπιν της θέσεως υπό εκκαθάριση της Zarrinen, στις 17 Ιουλίου 1995, η S. Gharehveran υπέβαλε αίτηση πληρωμής της αμοιβής της βάσει του lönegarantilagen. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε από τον εκκαθαριστή με το αιτιολογικό ότι η S. Gharehveran ήταν συγγενής του προσώπου στο οποίο ανήκε η τεθείσα υπό εκκαθάριση εταιρία η οποία την απασχολούσε.
- 17 Η S. Gharehveran άσκησε κατόπιν αυτού αγωγή κατά του Σουηδικού Δημοσίου ενώπιον του Lunds tingsrätt (Σουηδία), προκειμένου να τροποποιηθεί η απόφαση του εκκαθαριστή και να γίνει δεκτή η αίτησή της περί πληρωμής της βάσει του lönegarantilagen. Η αγωγή αυτή απορρίφθηκε με απόφαση της 20ής Μαΐου 1997.
- 18 Η S. Gharehveran άσκησε έφεση κατά της απόφασής αυτής ενώπιον του Hovrätten över Skåne och Blekinge (Σουηδία). Με απόφαση της 9ης Ιουνίου 1998, το δικαστήριο αυτό δέχθηκε το περί πληρωμής της αίτημά της. Το Hovrätten, μολονότι διαπίστωσε ότι η S. Gharehveran είχε συμμετάσχει στις υποθέσεις της εταιρίας του συζύγου της και είχε ασκήσει σημαντική επιρροή στις υποθέσεις αυτές, έκρινε ότι δεν μπορούσε εν προκειμένω να αναγνωριστεί κανένα αποτέλεσμα στο άρθρο 12, τελευταίο εδάφιο, του förmånsrättslagen, ως ίσχυε από την 1η Ιουλίου 1994. Θεώρησε συγκεκριμένα ότι η διάταξη αυτή, καθόσον είχε ως αποτέλεσμα να αποκλείει από το ευεργέτημα της εγγυήσεως τον εργαζόμενο του οποίου κάποιος στενός συγγενής κατείχε τουλάχιστον το ένα πέμπτο των μετοχών της υπό εκκαθάριση εταιρίας, χωρίς ο ίδιος ο εργαζόμενος να κατέχει συμμετοχή στην εταιρία αυτή, έβαινε πέραν των προϋποθέσεων του αποκλεισμού που προβλέπονται στο σημείο ΣΤ

του τμήματος I του παραρτήματος της οδηγίας. Κατά το *Hovrätten*, η *S. Gharehveran* μπορούσε συνεπώς βασίμως να απαιτήσει την επίμαχη πληρωμή, επικαλούμενη ευθέως την οδηγία.

- 19 Η *Riksskatteverket* άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του *Högsta domstolen*. Η *Riksskatteverket* υποστηρίζει, κυρίως, ότι η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης εθνική νομοθεσία είναι συμβατή προς τον αποκλεισμό από την εγγύηση που θέσπισε η οδηγία υπέρ του Βασιλείου της Σουηδίας. Επικουρικώς, αμφισβητεί ότι μπορεί να αναγνωρισθεί στην οδηγία άμεσο αποτέλεσμα.

Τα προδικαστικά ερωτήματα

- 20 Το *Högsta domstolen*, θεωρώντας ότι από την εκκρεμή ενώπιόν του διαφορά ανέκλυπταν ζητήματα ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει η ισχύουσα για τη Σουηδία εξαίρεση, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη, σε συμφωνία με τη σουηδική νομολογία όπως αυτή είχε διαμορφωθεί και ίσχυε μέχρι την 1η Ιουλίου 1994, την έννοια ότι έχει εφαρμογή επί εργαζομένου ο οποίος, μολονότι δεν κατέχει καμία συμμετοχή σε τεθείσα υπό εκκαθάριση εταιρία, είναι στενός συγγενής προσώπου το οποίο είναι κύριος ουσιαδους τμήματος της εταιρία αυτής;

- 2) Αν η απάντηση στο πρώτο ερώτημα είναι αρνητική: στην περίπτωση κατά την οποία ένα κράτος μέλος έχει εφαρμόσει την οδηγία 80/987/ΕΟΚ ορίζοντας

ρητάς το Δημόσιο ως υπεύθυνο για την πληρωμή των απαιτήσεων των εργαζομένων έναντι εργοδότη ο οποίος έχει τεθεί υπό εκκαθάριση, έχει η οδηγία το αποτέλεσμα ότι ένας εργαζόμενος μπορεί να επικαλεστεί δικαίωμα επί της εγγυήσεως της καταβολής των αμοιβών, σε αντίθεση με εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει τον αποκλεισμό ορισμένων κατηγοριών εργαζομένων από το ευεργέτημα της εγγυήσεως, χωρίς να υφίσταται διάταξη αντιστοιχούσα στις εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας που ισχύουν για το εν λόγω κράτος μέλος;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 21 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν το σημείο ΣΤ του τμήματος Ι του παραρτήματος της οδηγίας έχει την έννοια ότι επιτρέπει στο Βασίλειο της Σουηδίας να αποκλείει από τον κύκλο των προσώπων που τυγχάνουν της εγγυήσεως της καταβολής των αμοιβών, την οποία προβλέπει η οδηγία, τους μισθωτούς των οποίων ένας στενός συγγενής ήταν κύριος τουλάχιστον του ενός πέμπτου των μεριδίων της εταιρίας που τους απασχολούσε κατά τους έξι μήνες πριν από την αίτηση θέσεως υπό εκκαθάριση της εταιρίας αυτής, εφόσον οι οικείοι εργαζόμενοι δεν κατείχαν οι ίδιοι καμία συμμετοχή στο κεφάλαιο της εταιρίας αυτής.
- 22 Συναφώς, η Riksskatteverket θεωρεί ότι, στον βαθμό που ο προβλεπόμενος στο εν λόγω σημείο ΣΤ αποκλεισμός εισήχθη με την Πράξη Προσχωρήσεως για να καλύψει μια προϋφιστάμενη εθνική νομοθεσία, πρέπει να ερμηνευθεί όχι μόνο με βάση τη διατύπωσή του, που αναπαράγει τη διατύπωση της εν λόγω εθνικής νομοθεσίας, αλλά και υπό το φως της νομολογιακής ερμηνείας η οποία δόθηκε στη νομοθεσία ήδη πριν τη σύναψη της συμφωνίας προσχωρήσεως.
- 23 Δεδομένου ότι είχε ως αντικείμενο την επικύρωση και μόνο αυτής της νομολογιακής ερμηνείας, η νομοθετική τροποποίηση που επήλθε το 1994, προκειμένου να αποκλειστούν από την εγγύηση αμοιβής οι εργαζόμενοι των οποίων ένας στενός συγγενής ήταν κύριος τουλάχιστον ενός πέμπτου της εταιρίας που τους απασχολούσε, είναι συνεπώς σύμφωνη προς το παράρτημα της οδηγίας.

- 24 Η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή.
- 25 Από το γράμμα του σημείου ΣΤ του τμήματος Ι του παραρτήματος της οδηγίας προκύπτει κατ' αρχάς ότι ο αποκλεισμός τον οποίο προβλέπει αφορά μόνο τους μισθωτούς οι οποίοι, μόνοι ή με τους στενούς συγγενείς τους, ήσαν ιδιοκτήτες σημαντικού τμήματος της επιχείρησης που τους απασχολούσε, οπότε ο αποκλεισμός αυτός δεν μπορεί να επεκταθεί στους μισθωτούς των οποίων μόνον οι στενοί συγγενείς ήσαν ιδιοκτήτες σημαντικού τμήματος της επιχείρησης, χωρίς αυτό να συνιστά παρερμηνεία του σαφούς κειμένου της προπαρατεθείσας κοινοτικής διατάξεως.
- 26 Πρέπει εν συνεχεία να υπενθυμιστεί ότι, τόσο από το σκοπό της οδηγίας, που επιδιώκει τη διασφάλιση ενός ελάχιστου επιπέδου προστασίας όλων των εργαζομένων, όσο και από τον εξαιρετικό χαρακτήρα της δυνατότητας αποκλεισμού που προβλέπεται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας, προκύπτει ότι οι προβλεπόμενοι στο παράρτημα της οδηγίας αποκλεισμοί πρέπει να ερμηνεύονται στενά (βλ. απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 1989, 22/87, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1989, σ. 143, σκέψη 23).
- 27 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει εξάλλου να σημειωθεί ότι η απόφαση περί παραπομπής αναφέρει ότι, από την 1η Ιουνίου 1997, η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης εθνική νομοθεσία τροποποιήθηκε ακριβώς για να διασφαλιστεί η συμφωνία της προς το γράμμα του σημείου ΣΤ του τμήματος Ι του παραρτήματος της οδηγίας.
- 28 Κατόπιν των προεκτεθέντων, πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα: το σημείο ΣΤ του τμήματος Ι του παραρτήματος της οδηγίας έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει στο Βασίλειο της Σουηδίας να αποκλείει από τον

κύκλο των δικαιούχων της εγγυήσεως της καταβολής των αμοιβών που προβλέπει η οδηγία τους μισθωτούς των οποίων ένας στενός συγγενής ήταν ιδιοκτήτης του ενός πέμπτου τουλάχιστον των μεριδίων της εταιρίας που τους απασχολούσε κατά τους έξι μήνες πριν από την αίτηση θέσεως υπό εκκαθάριση της εταιρίας αυτής, εφόσον οι οικείοι εργαζόμενοι δεν κατείχαν οι ίδιοι καμία συμμετοχή στο κεφάλαιο της εν λόγω εταιρίας.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

29 Με το δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν, στην περίπτωση κατά την οποία ένα κράτος μέλος έχει οριστεί το ίδιο ως οφειλέτης της υποχρέωσης καταβολής των εγγυημένων βάσει της οδηγίας απαιτήσεων για αμοιβές, ένας μισθωτός του οποίου ο σύζυγος ήταν ιδιοκτήτης της εταιρίας που τον απασχολούσε μπορεί βασιμώς να προβάλει το δικαίωμα επί της καταβολής της απαιτήσεώς του για αμοιβές κατά του οικείου κράτους μέλους ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, παρά το ότι, κατά παράβαση της οδηγίας, η νομοθεσία του κράτους μέλους αυτού αποκλείει ρητώς από τον κύκλο των δικαιούχων της εγγυήσεως τους μισθωτούς των οποίων ένας στενός συγγενής ήταν ιδιοκτήτης τουλάχιστον του ενός πέμπτου των μεριδίων της εταιρίας, αλλά οι οποίοι δεν κατείχαν οι ίδιοι καμία συμμετοχή στο κεφάλαιο της εταιρίας αυτής.

30 Η Riksskatteverket θεωρεί ότι πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα. Κατ' αυτήν, με τις αποφάσεις του της 19ης Νοεμβρίου 1991, C-6/90 και C-9/90, Francovich κ.λπ. (Συλλογή 1991, σ. I-5357), και της 16ης Δεκεμβρίου 1993, C-334/92, Wagner Miret (Συλλογή 1993, σ. I-6911), το Δικαστήριο δεν αναγνωρίζει γενικώς κανένα άμεσο αποτέλεσμα στην οδηγία, οπότε το γεγονός ότι το Βασίλειο της Σουηδίας έχει ορίσει το Δημόσιο ως οφειλέτη της υποχρέωσης καταβολής των εγγυημένων απαιτήσεων για αμοιβές δεν ασκεί συναφώς επιρροή.

- 31 Η S. Gharehveran υποστηρίζει ότι το τελευταίο αυτό γεγονός μπορεί αντιθέτως να δικαιολογήσει το ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, πρέπει να αναγνωριστεί άμεσο αποτέλεσμα στην οδηγία.
- 32 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ένα δικαστήριο κράτους μέλους δεν μπορεί να εφαρμόξει εθνικές διατάξεις οι οποίες, κατά παράβαση της οδηγίας, αποκλείουν ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων από το ευεργέτημα της εγγυήσεως της καταβολής των αμοιβών, οσάκις οι λοιπές διατάξεις της οδηγίας έχουν ορθώς μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο. Κατά την Επιτροπή, η λύση αυτή επιβάλλεται, μεταξύ άλλων, ενόψει της προπαρατεθείσας αποφάσεως Francovich κ.λπ., με την οποία το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι οι διατάξεις της οδηγίας που ορίζουν τους δικαιούχους της εγγυήσεως της καταβολής των αμοιβών είναι επαρκώς ακριβείς και ανεπιφύλακτες ώστε να μπορεί ένα εθνικό δικαστήριο να καθορίζει αν ένα πρόσωποι εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.
- 33 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, πρέπει κατ' αρχάς να υπενθυμιστεί ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι τόσο οι διατάξεις της οδηγίας περί του καθορισμού των δικαιούχων της εγγυήσεως όσο και εκείνες που αφορούν το περιεχόμενο της εγγυήσεως ικανοποιούν τις προϋποθέσεις ακρίβειας και ανεπιφυλάκτου που συνήθως απαιτούνται για να μπορεί ένας ιδιώτης να επικαλείται διάταξη περιεχόμενη σε οδηγία ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, ελλείψει ορθής μεταφοράς της διατάξεως αυτή στο εθνικό δίκαιο (προπαρατεθείσα απόφαση Francovich κ.λπ., σκέψεις 13 έως 22).
- 34 Όσον αφορά ειδικότερα τις διατάξεις της οδηγίας σχετικά με το προσωπικό πεδίο εφαρμογής της, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι αυτές είναι επαρκώς ακριβείς και ανεπιφύλακτες ώστε να μπορεί ένα εθνικό δικαστήριο να ορίζει αν ένα πρόσωπο πρέπει όχι να θεωρηθεί δικαιούχος βάσει της οδηγίας (προπαρατεθείσα απόφαση Francovich κ.λπ., σκέψη 14).

35 Το αυτό ισχύει και για το σημείο ΣΤ του τμήματος Ι του παραρτήματος της οδηγίας.

36 Πρέπει εν συνεχεία να τονιστεί ότι το Δικαστήριο έκρινε, με τις προπαρατεθείσες αποφάσεις του Francovich κ.λπ. και Wagner Miret, ότι ο ακριβής και ανεπιφύλακτος χαρακτήρας των προπαρατεθεισών διατάξεων της οδηγίας δεν αρκούσε ώστε οι ιδιώτες να μπορούν να τις επικαλούνται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, επειδή έλαβε υπόψη το γεγονός ότι τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 5 της οδηγίας αφήνουν μεγάλο περιθώριο εκτιμήσεως στα κράτη μέλη όσον αφορά τον καθορισμό της ταυτότητας του οφειλέτη της εγγυήσεως και την οργάνωση, τη λειτουργία και τη χρηματοδότηση των οργανισμών εγγυήσεως (προπαρατεθείσες αποφάσεις Francovich κ.λπ., σκέψεις 25 και 26, και Wagner Miret, σκέψη 17).

37 Συναφώς, το Δικαστήριο διευκρίνισε, μεταξύ άλλων, ότι, ελλείψει οποιασδήποτε μεταφοράς της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο εκ μέρους κράτους μέλους, δεν είναι δυνατό, λαμβανομένου υπόψη του προαναφερθέντος περιθωρίου εκτιμήσεως, να καλυφθεί μια τέτοια παράλειψη με καθορισμό του κράτους αυτού ως οφειλέτη της εγγυήσεως (προπαρατεθείσα απόφαση Francovich κ.λπ., σκέψη 26).

38 Ομοίως, το Δικαστήριο θεώρησε ότι η οδηγία δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να συστήσουν τον ίδιο οργανισμό εγγυήσεως για όλες τις κατηγορίες εργαζομένων, οπότε, σε περίπτωση μερικής μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας, με την οποία ένα κράτος μέλος συνιστά έναν οργανισμό εγγυήσεως του οποίου η αρμοδιότητα παρεμβάσεως δεν καλύπτει το διευθυντικό προσωπικό, αλλά περιορίζεται στις λοιπές κατηγορίες μισθωτών, και του οποίου η χρηματοδότηση στηρίζεται σε εργοδοτικές εισφορές καταβαλλόμενες για λογαριασμό αυτών των τελευταίων, το διευθυντικό προσωπικό δεν μπορεί να επικαλείται την οδηγία για να ζητεί την εξόφληση απαιτήσεων σχετικών με αμοιβές από τον θεσμό εγγυήσεων που έχει συσταθεί για τις λοιπές κατηγορίες μισθωτών (προπαρατεθείσα απόφαση Wagner Miret, σκέψη 18).

- 39 Πρέπει ωστόσο να τονιστεί συναφώς ότι, αντίθετα προς τις καταστάσεις που περιεγράφησαν στις σκέψεις 37 και 38 της παρούσας αποφάσεως, στις οποίες το κράτος μέλος δεν έχει ακόμα χρησιμοποιήσει το περιθώριο εκτιμήσεως που του αναγνωρίζεται ή έχει κάνει μόνο μερικώς χρήση του περιθωρίου αυτού, η διαφορά της κύριας δίκης αφορά κατάσταση στην οποία το οικείο κράτος μέλος έχει αυτοπροσδιοριστεί ως οφειλέτης της υποχρεώσεως εξοφλήσεως των εγγυημένων βάσει της οδηγίας απαιτήσεων σχετικά με αμοιβές.
- 40 Υπό τις περιστάσεις αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το κράτος μέλος έχει κάνει πλήρως χρήση του περιθωρίου εκτιμήσεως που του αναγνωρίζεται, βάσει των άρθρων 3, παράγραφος 1, και 5 της οδηγίας, κατά τη θέση της οδηγίας αυτής σε εφαρμογή.
- 41 Συγκεκριμένα, προκύπτει ότι, αφ' ης στιγμής ένα κράτος μέλος δεν συνέστησε οργανισμούς εγγυήσεως και, συνεπώς, δεν καθόρισε τους κανόνες οργανώσεως, χρηματοδοτήσεως και λειτουργίας των οργανισμών αυτών, όπως προβλέπει το άρθρο 5 της οδηγίας, και προτίμησε αντί της λύσεως αυτής μια χρηματοδότηση την οποία διενεργεί απ' ευθείας το ίδιο το κράτος μέλος με δημόσια κεφάλαια, δεν μπορεί πλέον να υποστηρίζεται ότι το εν λόγω κράτος μέλος πρέπει να λάβει περαιτέρω μέτρα για την εκτέλεση του άρθρου 5 της οδηγίας.
- 42 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, το Βασίλειο της Σουηδίας δεν απέκλεισε από το ευεργέτημα της εγγυήσεως τους μισθωτούς των οποίων ο σύζυγος ήταν ιδιοκτήτης της εταιρίας που τους απασχολούσε στο πλαίσιο του περιθωρίου εκτιμήσεως που αντλεί από την οδηγία για τη σύσταση των οργανισμών εγγυήσεως, την οργάνωσή τους, τη χρηματοδότησή τους και τη λειτουργία τους.
- 43 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να θεωρηθεί ότι δεν μπορεί εγκύρως να προβληθεί η ύπαρξη περιθωρίου εκτιμήσεως προκύπτοντος, όσον αφορά τα κράτη μέλη, από τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 5 της οδηγίας, σχετικά με τη σύσταση των οργανισμών

εγγυήσεως, την οργάνωσή τους, τη χρηματοδότησή τους και τη λειτουργία τους, προκειμένου να εμποδιστεί η S. Gharehveran να επικαλεστεί κατά του Βασιλείου της Σουηδίας, ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, το δικαίωμα επί της πληρωμής των σχετικών με αποδοχές απαιτήσεων τις οποίες εγγυάται η οδηγία.

44 Ένας ιδιώτης, όπως μπορεί να προβάλει το δικαίωμα που αντλεί από μια ακριβή και ανεπιφύλακτη διάταξη μιας οδηγίας, όταν η διάταξη αυτή μπορεί να αποσπασθεί από τις λοιπές διατάξεις της ίδιας οδηγίας οι οποίες δεν είναι στον ίδιο βαθμό ακριβείς ή ανεπιφύλακτες (απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 1982, 8/81, Becker, Συλλογή 1982, σ. 53, σκέψεις 29 και 30), ομοίως μπορεί να επικαλεστεί διατάξεις που παρέχουν κατά τρόπο ακριβή και ανεπιφύλακτο την ιδιότητα του δικαιούχου βάσει μιας οδηγίας, εφόσον έχει γίνει πλήρως χρήση του περιθωρίου εκτιμήσεως που περιθωρίου του οποίου η μη χρησιμοποίηση ήταν το μοναδικό εμπόδιο για την πραγματική άσκηση του δικαιώματος που παρέχει στον ιδιώτη η οδηγία.

45 Όπως όμως υπενθυμίστηκε στις σκέψεις 34 και 35 της παρούσας αποφάσεως, οι διατάξεις της οδηγίας που αφορούν το προσωπικό πεδίο εφαρμογής της είναι επαρκώς ακριβείς και ανεπιφύλακτες ώστε ένα εθνικό δικαστήριο να μπορεί να καθορίζει αν ένα πρόσωπο τυγχάνει ή όχι της εγγυήσεως της καταβολής των αμοιβών που προβλέπει η οδηγία.

46 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, οσάκις ένα κράτος μέλος έχει αυτοπροσδιοριστεί ως οφειλέτης της υποχρέωσης καταβολής των σχετικών με αμοιβές απαιτήσεων τις οποίες εγγυάται η οδηγία, ένας μισθωτός του οποίου ο σύζυγος ήταν ιδιοκτήτης της εταιρίας που τον απασχολούσε μπορεί βασίμως να προβάλει το δικαίωμα επί της πληρωμής της σχετικής με αμοιβές απαιτήσεώς του, κατά του οικείου κράτους μέλους, ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, παρά το γεγονός ότι, κατά παράβαση της οδηγίας, η νομοθεσία του εν λόγω κράτους μέλους αποκλείει ρητώς από τον κύκλο των δικαιούχων της εγγυήσεως τους μισθωτούς των οποίων ένας στενός συγγενής ήταν ιδιοκτήτης τουλάχιστον του ενός πέμπτου των μεριδίων της εταιρίας, αλλά οι οποίοι δεν κατείχαν οι ίδιοι καμία συμμετοχή στο κεφάλαιο της εταιρίας αυτής.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 47 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπιπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 1999 το Högsta Domstolen, αποφαινεται:

- 1) Το σημείο ΣΤ του τμήματος Ι του παραρτήματος της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη, όπως τροποποιήθηκε με την πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ένωση, έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει στο Βασίλειο της Σουηδίας να αποκλείει από τον κύκλο των δικαιούχων της

εγγυήσεως της καταβολής των αμοιβών που προβλέπει η οδηγία τους μισθωτούς των οποίων ένας στενός συγγενής ήταν ιδιοκτήτης του ενός πέμπτου τουλάχιστον των μεριδίων της εταιρίας που τους απασχολούσε κατά τους έξι μήνες πριν από την αίτηση θέσεως υπό εκκαθάριση της εταιρίας αυτής, εφόσον οι οικείοι εργαζόμενοι δεν κατείχαν οι ίδιοι καμία συμμετοχή στο κεφάλαιο της εν λόγω εταιρίας.

- 2) Οσάκις ένα κράτος μέλος έχει αυτοπροσδιοριστεί ως οφειλέτης της υποχρεώσεως καταβολής των σχετικών με αμοιβές απαιτήσεων τις οποίες εγγυάται η οδηγία 80/987, ένας μισθωτός του οποίου ο σύζυγος ήταν ιδιοκτήτης της εταιρίας που τον απασχολούσε μπορεί βεσίμως να προβάλλει το δικαίωμα επί της πληρωμής της σχετικής με αμοιβές απαιτήσεώς του, κατά του οικείου κράτους μέλους, ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, παρά το γεγονός ότι, κατά παράβαση της οδηγίας, η νομοθεσία του εν λόγω κράτους μέλους αποκλείει ρητώς από τον κύκλο των δικαιούχων της εγγυήσεως τους μισθωτούς των οποίων ένας στενός συγγενής ήταν ιδιοκτήτης τουλάχιστον του ενός πέμπτου των μεριδίων της εταιρίας, αλλά οι οποίοι δεν κατείχαν οι ίδιοι καμία συμμετοχή στο κεφάλαιο της εταιρίας αυτής.

Jann

La Pergola

Sevón

Wathelet

Timmermans

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 18 Οκτωβρίου 2001.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

R. Grass

P. Jann